

ПРАЦЯ

ОДИНОКА УКРАЇНЬСЬКА ЧАСОПИСЬ У БРАЗИЛІЇ

Виходить кожного четверга о 8-ій год. рано.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА.

„ПРАЦЯ“

Український просвітно-економічний тижневик у Бразилії.

ПЕРЕДПЛАТА У БРАЗИЛІЇ:

Річно 8\$ піврічно 5\$
 Для Галичини 2.50 дол.
 Для України 2.50 дол.
 Для п. Америки 2.50 дол.
 Для Канади 2.50 дол.
 Для Аргентини 6 пез.

„PRACIA“

Jornal semanal para os Ukrainos no Brazil.

Publica-se em Prudentopolis às Quintas Feiras.

Дрібні оголошення по 100 рс. від стиха. Вільші по 200 рс. За всякі оголошення платять ся з гори.

PRACIA

Prudentopolis —:— Parana

Ми Українці до своєю
 В нас є сила Козаців!

Не роздучать нас ні море,
 Ні межі чужих країв. Гимн ам. Укр.

Ляцькі наїзники-кати розстріляли двох українських молодців у Львові.

Ляцький наглий суд у Львові засудив на смерть двох молодих українських студентів, Романа Луцейка і Василя Крупу, з Любичі Королівської, п. Рава Руська.

В середу, дня 29. падолиста м. р., у львівському окружному суді закінчився наглий суд над двома молодими українськими студентами, Романом Луцейком і Василем Крупою, з Любичі Королівської, повіт Рава Руська, котрих обжаловано, що вбили вїта і президента виборчої комісії в Любичі Королівській, Михайла Ланового.

Наглий суд відбувся під проводом судді Ангельського. Обжаловував пр. Павліковський.

Боронили львівські адвокати, др. Глушківич і др. Бандель.

На розправі виказано, що польська поліція обох обжалованих била, катувала і МУЧИЛА ТОРТУРАМИ АЖ ДО НЕПРИТОМНОСТИ, почім вимогла на них визнання, що вони вбили Ланового. Одначе на ділі вони до сього не признались і вини їм не доказано.

ПРИСУД.

товбийчого і насадженого вбийства і засуджується на кару смерти через рострілянне з тим застереженем, що Романа Луцейка стратиться скорше а Василя Крупу пізнійше.

Тому, що на підставі розпорядку про доразові суди присуд має бути переведений протягом двох годин від хвилі присуду, оборонець др. Бандель просить трибунал продовжити речинець о одну годину, що є допустиме законом. До того домагання трибунал прилучився, після чого з рамени оборони і трибуналу внесено негайно телефонічне прошенне до Варшави о помилування для обох обвинувачених.

Оба обвинувачені прийняли засуд спокійно і достойно. Також спокійно заховувалась мати і сестри Крупи та батько Луцейка. Ніодної слези не бачила в їх очах товпа, яка з цікавостю окружила родину засуджених. Слуду-

го війська під командою офіцерів.

О год. 2.45 приводять першого засудженого, Романа Луцейка. Іде в товаристві оборонця, д-ра Шухевича. Хід його смілий і бодрий. Стає на вказаному офіцером місці і останній раз обкидує зором довкола.

Очей не дає собі завязати. Священик дає йому цілувати в останнє хрест. Паде коротка команда, військо бере приціл.

Чути звінкий останній голос засудженого.

»СТРІЛЯЙТЕ КАТИ! ГИНУ ЗА ІДЕЇ НАРОДА! ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНА!«

Грянула сальва і одно молоде тіло покотилось долів, забagrюючи сніг великою темною плямою!

В десять мінут пізнійше ростріляно й Василя Крупу. І цей також ішов по геройськи на смерть та не дав завязати собі очей.

Останні його слова злились в в один грімкий оклик:

ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНА!

Хай живе Україна! — додамо від себе і хай живе память по Героях-Мучениках за українську справу з рода в рід на славу нашому народови, а на погибель і потах ворогам, що українську

чини побачив, що світ байдуже приглядається його стражданням, коли побачив що ніхто не йде ратувати його з кігтів варварського наїздника, коли в кінци перебралась мірка його терпеливості, рішив сам власними силами викинути Ляха з рідної землі.

І розпочалась боротьба на життя і смерть.

Від кількох місяців горять ляцькі двори і фільварки, летять у воздух мости і залізниці, гинуть від українських куль кати нашого народу.

І загомоніли по землі Короля Данила узброєні повстанці, котрі з крісами в руках кинулись на ворога.

На зрив нашого народа Ляхи відповіли насильствами, яким рівних не знає історія; в порівнанню з ними меркнуть часи Вишневецького, меркнуть часи Нерона, меркнуть напади Татарів.

Ляхи рішили вирізати, виморити голодом і тюрмами весь український нарід в Галичині.

І заповнились тюрми десятками тисяч арештованих Українців, полялась широкою струєю кров найкращих синів Галичини.

Ляцькі нагли суди розпочали свою діяльність.

І як перші засуджені ляцьким судом на смерть, поклали за волю народа свої буйні голови четарі

І не стає вже слів щоб описувати її . . .

А тепер скажіть Ви всі, що у Ваших жилах також пливе українська кров, Ви що у Ваших грудях українське серце бється, Ви всі що остались хоч трохи чутливими на горе свого народу, скажіть: Чи Ви можете байдуже приглядатись загибелі найкращих синів України? Скажіть, чи Ви можете спокійно спати, коли знаєте що тисячі також і за Вас гинуть?

Ми віримо що ні!

Ми віримо що Ви Вашим цілим еством з тими що там боряться і конають!

Ми віримо що Ви всіма фібрами Вашої душі відчуваєте горе рідного народу і допоможете йому!

Поможете тим, що в тюрмах караються, допоможете тим, що з голоду і холоду гинуть, допоможете тим що в рідних селах загибають!

Уявіть, що Вашого рідного брата чи сестру Ляхи нагайками до смерти замучують чи в тюрмі морять, що діти їхні на снігу голодовою смертю вмирають, що ця земля, котру Ви Вашим потом зрошували, спливає кровю Ваших рідних . . .

І запитайте тепер Вашого серія, що Вам робити треба.

Тож нумо до діла! Поможім і скоро, бо голод і смерть не ждуть!

Ми підписані під цьою відозвою оснували комітет „Негайної Допомоги Рідному Краєви“ і рівночасно розсилаємо всім комітетам Поз. Нац. Обор. листи, з котрими Ви п. Комітетові підіть від хати до хати, пукайте до українських сердець та збирайте жертви на „Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви“.

Збірку мусимо скінчити до кінця лютого і відіслати тим котрі її найбільше потребують. Лептами нашими осушимо хоч в часті сльози сиріт по героях, хоч трохи допоможемо нашим нещасним в'язням, та додамо отухи борцям за свободу землиці рідної.

Всі жертви будуть оголошені в часописи „Праця“.

Всі зібрані гроші просимо слати

Pedro Mazurechen Porto União Sta. Catharina.

Адреса секретаря Комітету:
Estevão Kobylanskyi União da Victoria Paraná.

Пану Поломському з Марса.

Ось і той писака, котрий раз писав, що він з Прудентополя, другий раз що з цілої Парани, знова обізвався. Своїм питомим способом випишує дурниці, але за се видко в кожній його стрічці підлоту і ляцьку заїлість. В посліднім числі випишує дурчества, та рахує навіть кілька Українців в Бразилії. На се ми ось так відповімо. Кілько нас Українців є в Бразилії, ми се точно знаємо, але кілька є Поляків, то певно навіть дурноватий Поломський не знає, мимо того, що і ляцький конзулят о се стараєсь, то навіть їздив попередний списувати по оселях.

А тепер випишем Вам пару стрічок, як поводяться подібні Поломські в старому краєви. Які в старому краєви, такі Поломські суть і в Бразилії, лиш з тою різницею, що каються, що тут в Бразилії нічо не можуть Українцям зробити.

Читай П. Поломський культуру „своїх браці“:

В ПЕКЛІ „ПОЛЬСЬКЕГО ПАНОВАНЯ“.

Ляцькі тортури в Раві Руській. У звязку з убийством М. Ланового, голови виборчої комісії в Любичі Королійській, арештували Поляки українських гімназистів Романа Луцейка й Василя Крупу. Їх взяли ляцькі поліцаї у прияві їх матерей на допити й намагалися при помочи просто нечуваних тортур вимусити від них зізнання. І так били ляцькі Гуни обидвох хлопців до крові по лиці, вбивали їм гострі шпильки під нігті, примушували їх запахати голову в горячу піч і довели при кінці такими середно-вічними тортурами до сього, що тортуровані призналися, нібито вони є справді виновниками. Обидва

нути увагу на своє страшне положення. Дня 19. листопада о год. 6. вечером 1500 арештованих Українців, увязнених в Бригідках у Львові, урядили першу демонстрацію, домагаючися слідства й волі. Точно о год. 6. почали в'язні нараз у всіх келіях кричати, співати та стукати об стіну й підлогу. При тім лунала пісня „Не пора“. Счинився такий крик, що стіни в'язниці тремтіли, а крик арештованих чути було в цілій дільниці міста. Наляканий сим директор в'язниці звернувся до апеляційного суду, де одержав відповідь, що слідство відбудеться на днях і всіх невинних випустять на волю. Між тим одначе демонстрація відбувалася далі і прибирала такі розміри, що дирекція Бригідок хотіла закликати військо на поміч. Аж тоді, коли подано арештантам відповідь апеляції до відома, вони втихли й заявили, що оскільки в найблищих днях не буде слідства, то вони всі зачнуть голодівку. Друга демонстрація в'язнів у Бригідках відбулася дня 22. листопада вечером. У всіх салях погасло світло й залунала пісня „Не пора“. після того в'язні кинулися до дверей із криком: „Не мордуйте невинних“, „Ганьба Польщі“. Піднято нечуваний крик та стукіт об двері та підлогу. Налякана управа в'язниці спровадила військо. Демонстрація скінчилася аж тоді, як директор в'язниці під „словом чести“ обіцяв допустити делегацію в'язниць до президента суду п. Червіньського. В'язні домагаються негайного слідства, щоб в'язничасторожа не зневажала їх рідні, яка приносить харчі й терпить різні шикани. В'язні звертаються з просьбою до українських адвокатів, оборонців та інших впливових осіб, щоб занялися справою арештованих та подбали про звільнення невинних. На випадок неузгляднення їх домагань в'язні грозять новою голодівкою.

Ляцькі вандали. В однім із найновіших чисел львівської „Свободи“ читаємо: Перед трома тижнями постерунковий policy-i panstwow-ей

цького вандалізму очевидно сконфіскований. Затем ми додамо від себе, що такі й там подібні факти принайменше демаскують ославлений національний характер ляцьких наїздників у цілій його безпирмірній підлости й огидній нужденности.

—«»—

Ляцькі звірства над арештованими Українцями. Зі Львова приходять вістки про страшні звірства, яких допускаються ляцькі наїздники щоденно над невинними жертвами останніх масових арештовань. І так оповідають випущені на волю в'язні, що комісар Кайдан побив так тяжко студента Івана Полюгу, що той лежить смертельно хорий. При переслухуванні Полюги придавили його польські поліцаї колінами на підлозі й били його до непритомности так, що мусіли його відвезти до лічниці. Особливо в тюрмі при вулиці Льва Сапіги комісар Пікуліч дається в знаки в'язням. Підчас переслухування студента Василя Дуди прикладали ляцькі поліцаї револьвер до його чола, а комісар вимушував при тім зізнання. Коли в'язень не міг нічого сказати, то комісар вилаяв його останніми словами і зневажав український нарід. Особливо варті уваги є такі слова ляцького комісара: »Kabanie, swinio! Jakby to nie bylo w wysoko kulturalnej (!!!) Polsce, to ja bym ci dal w pysk (!!)«. Але за хвилину забув той кумедний культуроносець про мниму високу культуру Польщі й бив по лиці студента Ждана. Ученикови Залізкови з Любачева обіцяли ляцькі інквізитори з морги поля, аби тільки сказав, хто уладжує „саботажі“. Студента Юліана Богачевського поміщено між бандитами за те, що не хотів признатися до вини, якої не поповнив. Студента Івана Прокопова зі Слободи Рунгурської печеніжинського пов. арештовано без всякої підстави й держано в тюрмі »przez romylke« цілий місяць! А таких „помилек“ тепер у Галичині тисячі! Між іншими арештували Поляки в Самборі цілком безосновно о.

сиріт по героях, хоч трохи допоможемо нашим нещасним в'язням, та додамо отухи борцям за свободу землиці рідної.

Всі жертви будуть оголошені в часописи „Праця“.

Всі зібрані гроші просимо слати на адресу скарбника Комітету Негайної Допомоги Рідному Краєви п. Петра Мазуришина, а у всіх інших справах, відносно збірки звертатись до секретаря Комітету п. Кобилянського.

В січні 1923 року.

Комітет Негайної Допомоги Рідному Краєви

О. Маркіян Шкірпан ЧСВВ. О. Климентій Бжуховський ЧСВВ. О. лекса Мартинець, Валентин Куц, Антін Фірман, Яким Шастало, Григорій Козань, Петро Мазуришин скарбник, Стефан Володимир Кобилянський секретар.

Адреса скарбника Комітету:

до крови по лиці, вбивали їм гострі шпильки під нігті, примушували їх запихати голову в горячу піч і довели при кінці такими середно-вічними тортурами до сього, що тортуровані призналися, нібито вони є справді винуватими. Обидва тортуровані станули на днях перед наглим судом у Львові. Ось до чого доводять окаянні ляцькі варвари в нашій нещасній країні! Тортури, за які може лупалосяб соромом обличчя навіть в еспанських та італійських інквізиторів XV. та XVI. століття, нині, у двадцятому столітті людської культури, стають одним із samozрозумілих засобів польської справедливості!

Крик розпуки у Бригідках. Терпіння українських жертв, запроторених у Бригідках, дійшли до того, що арештовані хапаються всякого роду демонстрацій, щоб сяк так звер-

невинних. На випадок неузгляднення їх домагань в'язні грозять новою голодівкою.

Ляцькі вандали. В однім із найновіших чисел львівської „Свободи“ читаємо: Перед трома тижнями постерунковий policy-і panstwowej підчас своєї нічної служби в селі Лючі печеніжинського пов. знищив табличку на хресті, який поставили громадяне сього села як пам'ятник своїм 16 синам, що лягли головами в обороні української державности. Ляцький озвірілий вандал скинув у болото й потоптав ногами вінець, що його зложили були на хресті місцеві дівчата з написом: „Нашим найдорощим що згинули від ворожої руки за неньку Україну“. На табличці видніла на синім тлі золотистими буквами напись: „Героям Борцям за Волю України“. Коментар „Свободи“ до сього просто обурюючого акту ля-

Студента Івана Прокопова зі Слободи Рунгурської печеніжинського пов. арештовано без всякої підстави й держано в тюрмі »przez romylke« цілий місяць! А таких „помилек“ тепер у Галичині тисячі! Між іншими арештували Поляки в Самборі цілком безосновно о. Ортинського, з яким поводитися так по звірськи, що о. Ортинський наложив на себе руку, щоб закінчити свої терпіння. З години після замаху на життя одержав о. Ортинський документ звільнення від вини й кари, бо виявилось, що арештований карався у в'язниці невинно. Та було за пізно.

Польський трибунал признає, що справа Східної Галичини не вирішена! „Газета Цедзенна“ подає, що польський окружний суд у Станиславові звільнив одного Українця, якого обвинувачено в головній державній зраді, мотивуючи цей засуд тим, що

Є і лист. — каже, — я находив.

— Коли-б я знав, — кажу, — де мій мундир, я збірався-б.

— Доста не веселий був жандар, а ще засміявся

— Коли-б, — каже, — за три дні, то буде добре.

Я аж зумівся.

— Що ви це кажете, пане? Ви не знаєте, як у мене дома.

— Я все, — каже, — знаю. Але доктор веліз тебе не пускати.

— А де-ж той, — кажу — доктор?

— Він зараз повинен надійти, я вже післав по нього.

Прийшов і доктор. А що, каже, як тобі?

— Добре, — кажу. — Пустить додому,

— Ще тобі неможна, — каже доктор, — ти ще дуже слабкий.

Я так став і благодати!

— Пане, — кажу, — пустить мене! В мене дома от як, та от як. Мені вже не далеко.

Жандар чварснув щось до нього по-німецьки

— Про мене, — каже доктор нарешті; — завтра можеш іти а сьогодні лежи мені в ліжку, та пий оці ліки, що я тобі приніс. А тіло масти собі оцею мастею.

Я так і зрадів!

— О дякувать же вам, пан доктор!

— Не мені дякуй, — каже доктор, — а оцьому панові, бо як би не він, ти-б уже не жив на світі.

VII.

Лежу я в ліжку та думаю; коло мене сидить жандар та люльку курить.

— Чого, — каже, — так задумався, серце?

— Чи-ж нема чого? — кажу.

— Не журися, брате, Бог батько. Лихо мене, гаразд буде.

— Хто би збаг, — кажу, — що з моїм братом сталося; коли-б го ще хоть живого застати.

— Аби ти та я здоров, — каже жандар. Мене неначе ножем уток.

— Або ви знаєте? — кажу.

— Твого брата учора тиждень ховали. — Та й сплакав.

— Або ви, — кажу, — мого брата знали?

— Я, — каже, — не мав вірнішого товариша на цілій цій вашій Буковині.

— А ви-ж відкіля?

— Я? О я здалеку, друже, я аж з тої великої Німеччини. Не будеш знати.

— А так — як же ж ви пізналися з Онуфрієм?

— Я не раз, — каже, — у вас на квартирі стояв; от і пізнався. Як то було таку щирю, та любу душу не полюбити! Царство йому небесне.

— А сестри мої, не знаєте, чи прийшла хоть одна додому? Бо брат писав, що обі в наймах.

— В наймах, — каже жандар, — а сам так і почервонів!

Чудно мені та дивно мені.

VIII.

Другої днини уже мені ліпше. Богу дякувати: зібрався та й хочу йти.

— Жди, — каже жандар, — по тебе зараз віз приїде. За годиночку був і віз; сів я та й поїхав.

А домів як прийшов, то мало з ума не зійшов, так то я застав. В хаті студінь: ненька лежить на печі ледви жива, Василь-

ко пригорнувся до неї та просить хлібця, дріжучи: а я на двері.

— Добрий день вам, ненько! що дієте?

— Чи то ти там, синку? Дай же Боже тобі здоров'я, що прийшов, а то я вже не гадала з тобою видітися. Гину, синку, з студені та з голоду.

Я скинув борше дранкову мою плащину та й укрит неньку, а сам ухопив сокиру, що стояла за лавою, та в ліс!

За малу годинку були і дрова в хаті і вогонь гарний у печі. Для рідної неньки борзо дрівця рубаються!...

— О простибіг же тобі, синку! — кажуть ненька, скоро почули вогонь у печі. — Ходи сюди, душко, най тебе переблагословлю.

Поблагословили.

— А коли, — кажу, — Онуфрія прятали?

— Передучора тиждень минув, — кажуть ненька.

— А що казав, як умірав?

— Нічого не казав, синку мій, лиш ув одно тебе сподівався — дожидав. „Нема, — каже, — Іванчика, нема братика мого рідного нема!... а мені все причуваєсь, що він іде; він не далеко мене, він прийде.“

Та як зітхнув тоді, синку мій, так і Богу душечку дав. Не дждав братика свого рідного побачити, що то так дуже щире дожидав!...

Десь коло опівночі позбігались і сестри з села.

— А що, — кажу, — сестрички! Ви, бачу, вашу неньку не гарно дозираєте, ніщо казати! Як би не я був нагодився, то зо студені погиблиб і сами і дитина.

— Що ж, бадічку, — одрікаються сес-

три плачучи, — коли у таких людей служимо, що і до церкви не пускають, не то що. Отже тепер викралися.

— А так же не будуть вам нічого казати?

— Та нехай уже кажуть; а нас кортіло з вами побачитись, бадічку. Не гнівайтесь!...

Мені жаль аж серце розриває, але нічого не кажу, мовчу; виймив дари та й роздав. Лиш та хусточка шовкова, що братикові своєму купив, лишилась!

IX.

Другої днини пішов я до Жида.

— Давай, — кажу, — на роботу.

— Коли хоч, а ти бери на сяжні, — каже Жид.

— Нічого, — кажу, — озьму і на сяжні.

Взяв три кірці хліба, взяв соли, взяв грошей, роблю, так роблю, аж піт кривавий з мене йде! а мені здавалось, що це не робота, а іграшка; для рідної неньки немає тяжкої роботи!...

Роблю я один тиждень в неї, роблю другий аж тут прибігає дитина, плачучи.

— Бадічку, — каже, — ідіть до хати, бо ненька дуже слабі.

Покинув роботу, біжу. Прибігаю домів, аж ненька вже без душі. І свічки нікому було в руки дати. Отакі то з бідною!...

— А чому-ж ти мені, синку, давно не дав знати? — лаю я на хлопця.

— Я хотів, бадіку, коли-ж бо ненька в удно мене не пускали — повістувє хлопець плачучи. „Не йди, синку, — казали ненька, — а то ще тебе собаки нападуть та перепудять. Не йди, я не слабенька.“

(Далі буде.)

справа Галичини не є вирішена, значить — Українець не може поповнити зради польської держави.

Се звільненне обвинуваченого затвердив також найвищий польський трибунал у Варшаві, чим признав також, що Сх. Галичина до Польщі не належить.

Ось Поломський з Марса маєш ляцьку культуру. Позаяк походиш з того народу, то і ти таку культуру посідаєш. Не дивуємось, що ось так слідиш Українців і так пишеш. Кінчимо давним реченням Vorwärts Canaille.

З побуту українців у варшавськiм „сеймі“ і „сенаті“.

Дня 28 падолиста с. р. посла польського „сейму“ і сенату у Варшаві склали приречення в польській мові їх відчитувано поазбучно і вони говорили голосно „сьлюбуем“ (прирікаю).

Коли відчитано в „сеймі“ імя українського посла з Волині, Хруцького, він сказав своє приречення по українськи. Тоді повстав крик серед послів, а президія „сейму“ домагалась, щоб він приречення повторив і по польськи. Він повторив.

Того самого дня склали також приречення члени польського „сенату“. Українська сенаторка з Волині, Левчаківська, сказала приречення по українськи. Тоді повторилась там тасам історія і Левчаківська теж повторила приречення і по польськи.

Се є наука для придніпрянських Українців.

Ляхи хвилево загарбали Холмщину, Поліссє і західну Волинь під свою окупацію. Там таксамо як у Галичині вони безправно оголосили свої вибори.

Наші братя Холмщини, Поліщуки і Волинці, розуміють се, що ся окупація тимчасова. Вони розуміють і виразно та прилюдно заявляють, що їх землі се західна час-

ни. Дятого тимчасова участь Дніпрян в польському „сеймі“ у Варшаві не така небезпечна, якби була участь Галичан. А впрочім, і ще одна ляцька наука придніпрянським Українцям не зашкодить. Вони ще краше пізнають Ляхів аніж пізнали досі. А се для недалекої історії України і Польщі дуже важний чинник.

Кажуть, нема нічого злого, аби на добре не вийшло. Отже і се лихо остаточно вийде Українцям на добро. Се буде наука, наука заплачена хвилевим запертем себе і національного достоїнства. Але може та наука буде варта тої жертви...

Преса на Україні проти Ляхів

Вся преса на Великій Україні виступила вельми остро проти Польщі. Притокою стали послідні події у Східній Галичині. Часописи у щерть переповнені закликами проти Ляхів і звивають більшевизьке правительство щоб воно рішучо запротестувало проти ляцького варварства в Західній Україні. „Вісти“ пишуть: „Все населення Великої України, 35.000.000 душ скрегоче зубами з люти на вість про безприкладне масакровання Українців Ляхами в Західній Україні. Ніякий Українець не може ні на мить призабути на долю своїх братів у Східній Галичині“.

По всіх більших містах Великої України відбуваються масові протестаційні віча в справі визволення Галичини з під польського ярма. У Харкові заступник української центральної езекутиви виголосив на вічу під голим небом промову до народу, в якій поміж иншим сказав: „Горяча, димляча кров Сх. Галичини, розлита Ляхами кличе до неба о месть. Це кров замучених до смерти польськими катами наших що живуть на схід від Сяну. Присягнім, що не скоріше спічнемо, аж доки не відімстимо цю кров і

атентати на польських жандармів. Білоруські селяни жадають, щоб уся білоруська земля була зіставлена Білорусинам. Тепер польський Уряд парцелює сю землю поміж польських жовнірів. Взагалі, настрій у Виленщині і Гродненщині дуже напружений.

Мазурови в альбом.

Вумар Мацек вумар,
Юз лези на деще;
Зеби му загралі
Подкоцил-би есче.
У мазура така дуса
Зе хоць умзе то се руса...

В 51-ім числі Люду якийсь нещасний „Мазур“ по фякерськи накидуєть ся на п. Карманського.

І справді сміх подумати: малограмотна людина, котра не уміє написати до люду одного речення, береться критикувати п. Карманського котрого знає вся Україна як першорядного письменника і знавця світової літератури, як визначного педагога й громадського діяча, а накінець як вправного дипломата, котрий вже дав численні докази своїх здібностей.

П. Карманський зорганізував всіх бразилійських „Українців“ успішно перевів акцію П. Н. О. а п. „Мазур“ каже що йому тут нічо не вдавалось; чисто по польськи. Поляки з давна привикли з білого чорне робити а цю свою етику й до Бразилії привезли.

А тепер скажіть п. „Мазуре“, де це ви навчились цюї граматики якої приміри бачимо у вашій „критиці“ хоч би в реченню від слова „кожди“ до „польскей“?

Я підозріваю що відбув ся цей процес в пачиківській академії (звісно: в Пачикові кози кують.) тим більше, що з вашої „критики“ пробиваєть ся вже природна інклинація до кіз та баранів.

Ваша знакомість літератури ще більш поражаюча. У кого з польських героїв Сенкевича найшли ви приміри „етики, правди і учцівосці“?

У злочинця Кміціца чи можеу

го року — редакція шле сею дорогою щирю подяку. Не можливо поодиноким всім відписувати, тому просимо нам вибачити за се. Най Бог щедро обділить всіх своєю ласкою.

Календар „Праці“ вже на вичерпаню. До місяця вже може й нестане. Спішіть ся, а то будете жалуватись самі на себе, коли Вам не стане.

Пишуть часописи, що в Рійо пописуєть дивний чоловік, імнем Спартакус, що вдержуєть при життю вже 30 днів не приймаючи жадної поживи. Через весь час своєї голодівки не якусь воду.

В стані Гояз викрито великі жерела нафтові. Кажуть знавці, що коли буде добра комунікація, тоді цей стан буде в силі достарчити нафти для цілої Бразилії.

Як подають часописи, багато мешканців Горішнього Шлеску заміряє виїхати в Бразилію.

Коллекторія Естадоальна в Прудентополи подає отсим до відома, що речинець плачення податку земельного без мульті (у тім мунісіпію) є продовжений до кінця сего місяця. По упливі сего речинця при плаченню податку стягатиметь ся певну грошеву кару.

До наших пн. Передплатників, котрі ще не поплатили за часопис за минувший рік, просимо о якнайскорше вирівнання своєї залежності. В противному разі Редакція буде змушена перервати висилку часопису. Кождий знає, яка тепер дорожнеча на все, а головно матеріал друкарський, тому і призначаєть, що годі нам на два-три роки висилати часопис на кредит. Сподієм ся, що наші Ш. Читачі узгляднять нашу просьбу і зложать передплату або на руки місцевого агента, або і впрост до Редакції надішлють.

Галичині вони безправно оголосили свої вибори.

Наші братя Холмщини, Поліщуки і Волинці, розуміють се, що ся окупація тимчасова. Вони розуміють і виразно та прилюдно заявляють, що їх землі се західна частина України, яка в недалекому часі мусить знову належати до України. Але вони погодилися з думкою що тимчасово можуть взяти участь у польському „сеймі“ і „сенаті“ задля охорони (оскільки се можливе) інтересів окупованих земель до того часу поки ся окупація буде тривати.

Сю постанову вони перевели діло і вибрали своїх послів до „сейму“ і „сенату“ у Варшаві. При виборах списались добре, бо вибрали своїх кандидатів і не допустили на чисто українській Холмщині до вибору ані одного Ляха.

Вибрали вони самих свідомих українських патріотів.

Тепер сі українські послы приїхали до Варшави. Увійшли до „сейму“ і „сенату“. Увійшли на пробу. Там побачать, що то є той польський сусід та окупант. Побачать, як можуть боронити своїх інтересів.

Вже і з самого зачатку се побачили, як скаладали приреченне. Побачили, де вони є. В тюрмі наїзника.

Побачив „союзник“ Петлюра, де він є, як „союзники“ Ляхи його армію, що лила кров за Польщу, запроторили в неволю, за крати, в табори — побачать ще і Холмщани та Волинці тесаме що Петлюра.

Галичани не хотять мати нічого спільного з польськими „сеймами“ і „сенатами“, мимо масових арештів і розстрілів. Вони признають тільки українську державність як у Львові так в Києві. А вчасі ляхської окупації сидять в ляхських тюрмах, не в ляхському „сеймі“ або „сенаті“.

Але вони не виняють занадто Днипря, що пійшли тимчасово до законодатного тіла польської республіки у Варшаві. Вони знають, що Україні лекше оборонити Волинь анім Галичину, бо Волинь щойно Ляхва відірвала від Украї-

ни, розлита Ляхами кличе до неба о месть. Це кров замучених до смерти польськими катами наших що живуть на схід від Сяну. Присягнім, що не скоріше спічнемо, аж доки не відімстимо цю кров і Карпатська Україна не зістане повновно злучена знами в одну українську родину.

Подібні демонстрації, в часі яких виголошувано скрайно націоналістичні українські промови, подібні до цеї в Харкові, відбулися в Києві, Полтаві, Одесі і Кременчузі. Більшевицькі власти тепер всюди стають на чолі українського націоналістичного руху а це з тої причини, що той рух на великій Україні вибухнув з елементарною силою і валить безпощадно всі партійні і доктринерські ріжници.

Польща хотіла дістатись на близько-східну конференцію. — Польський „уряд“ робив заходи, щоби польщу допущено до участі в блиско-східній мировій конференції. На питанне, відки в Польщі така претенсія, польський „уряд“ відповів, що польща має „інтереси“ над Чорним морем на Україні. Але тих „інтересів“ він не міг показати і Польщі відмовлено участі в конференції.

Ірландія стає вільною державою. — Палата лордів приняла проєкт закона про конституцію для Ірландії і король Юрій V вже також підписав його. Тепер проєкт став законом і Ірландія стала вільною країною у спілці з імперією Великої Британії.

Тепер ірландське тимчасове правителство уступить, а на його місце прийде нове, вже на основі нової конституції Ірландської Вільної Держави.

Наріду Виленщині поветає проти Польщі. Селяни у Виленщині під впливом українських повстань і неспокоїв у Східній Галичині, починають показувати щораз більше своє незадоволення з польської окупаційної влади. Після вістий білоруського пресового бюро, литовські і білоруські селяне роблять

нація до кіз та баранів. Ваша знакомість літератури ще більш поражаюча. У кого з польських героїв Сенкевича найшли ви приміри „етики, правди і учтивости“?

У злочинця Кміціца чи може у Заглоби?

Як що так, то ви дійсно не ошибились бо етика Кміців і Заглобів стала вашою національною етикою, а до чого вона вам доводить, видно хоч би по вашій критиці.

Дальше, кажете добродію, що польська література була під більшим гнетом чим українська.

А чи ви нічого не чували про заборону Українського слова з року 1878?

Очевидно в Пацикові цього не вчили й ви не можете знати.

Кажете що у вас було більше таланів; а признайтесь будь ласка скільки з них було поляків по походженню?

Чи були такими Монюшко і скоріш, Залескі і Словацкі, чи може Міцкевич?

Чи ви не знаєте п. „Мазуре“, що Міцкевич був з роду Литовцем через польщу зденаціоналізованим? Визнання своєї національності він жеж сам робить у словах „Літво ойчизно моя“...

Отжеж й бачите добродію, що ви оперуєте брехнями і фразами яким не повірять не то польські кольоністи, але й бразилійські мули.

Тож на будучність будьте обережніші та придержуйтесь звисних вам мабуть слів: Сидіть Ляхи тихо та не брикайте.

Вирочім, можете й не придержувати ся їх та дальше писати свої „критики“ і „пожегання“, бо звисно що „собаці вільно брехати й на Господа Бога“.

Скорострілець

З Бразилії.

Всім Шан, ПП. Передплатникам і Прихильникам нашого часопису, що зволили нам написати желання з нагоди свят і ново-

роки висилати часопис на кредит. Сподіємся, що наші Ш. Читачі узгляднять нашу просьбу і зложать передплату або на руки місцевого агента, або і впроєст до Редакції надішлють.

НОВІ КНИЖКИ. Заходом видавництва „Українського Слова“ вийшли з друку три нові книжки під заг. „Струни“, 2-га часть, знаменитого писателя Б. Лепкого; „Кобза“, — авт. В. Ємець; „Голод на Україні“ — авт. Гарасимович.

Крім сих, Видавництво „Укр. Слова“ має також й много інших дуже гарних та цікавих книжок, які щиро припоручаєм нашим Читачам.

Пишіть на адресу: «Ukrainske Slovo», Berlin — Schöneberg 1. Hauptstrasse 11. Europa Allemanha.

Останні листи

ПЕТРА ШЕРЕМЕТИ І СТЕПАНА МЕЛЬНИЧУКА.

Від Редакції: Подаємо нашим читачам за „Землею і Волею“ останні листи старшин У. Г. А. Петра Шеремети і Степана Мельничука, розстріляних у Чорткові 11. листопада м. р. Листи писані годину перед розстрілом.

Любий друже!

Не думав я до Тебе так скоро написати. Та бач, обставини так зложились, що мені приходиться пращати з цим світом і я пишу це годину перед розстрілом, хочу повідомити Тебе про це. Як це сталося, не буду розписуватись. Процедура обикновенна. Польський наглий суд засудив мене на кару смерти.

Любий! За короткий час нашого знакомства я найшов у Тобі щирого друга. Тому хочу в останній годині свого життя попрощатися з Тобою і побажати Тобі кращої долі ніж та, яка судилась мені. Бажаю, щоб Ти дожив тої хвилі, коли згине сила оружя, а запанує правда, свобода і справедливість.

Пращаю Тебе в останнє і прошу Тебе, щобиś передав від мене останній привіт Володі, Гриці, Микиті, Жені, Твоїм близьким, сестрі і всім нашим знакомим.

Прощай.

Степан Мельничук,

М. Чортків, 11. XI. 1922.

(Далі буде).

Богдан Лепкий.

ДЗВОНИ.

Вороги уступали.

Ночами горіла луна, в днину дими закривали сонце. Густі та ідкі. Чути в них спалену соломку, перетлілий волос і припкварене м'ясо. Людські зойки летіли в світ як туча, слюзи тремтіли, як роса,

Вороги уступали...

На приходстві в Кінашівці замикали вікна, бо саджа падала на білу постіль. Дихати не було чим. Луна кріпшала, дими підлазили все ближче ніби змії підходив під село, щоб і його злизати. Вже чимало злизав, та все він ще голодний.

Отець Савишин вибігав із приходства, ліз на дзвіницю і дивився. Церква стояла на горбку, так і видно було далеко. За кожним разом вертав до дому сумний і гірше неспокійний. Не спав і їда йому не смакувала. Змарнів і побілів, лиш очі набрали ще більшого блиску, ніби хотіли просверлувати занавіс невідомого.

Втікати? Ні. Цього він не зробить. Де стадо, там і пастир. Остався, як наступали Москалі, остане, як уступають. Перебув стільки, протерпить і решту.

От і тепер. Вечеріє, а він стоїть на дзвіниці і дивиться на шлях.

Довгою, сорокатою гадюкою снуються коні, люди, вози, товар. На возах накопичене всіляке добро. Чого тут нема? Навіть коліски хлопські, навіть діточі забавки. А вози тікають, як ті зі снопами перед бурею з поля. На возах і поруч них возяки: обірвані, покалічені, брудні, мов старці, що вертають, з далекої прощі.

Каламутна хвиля вдарилася на край від сходу, відбилася від високих Карпат і відпливає, звідки прийшла.

Отець Савишин потону в думках...

Що там хвиля принесла з собою і що останеся по ній? Діти без батька, жінки без мужів і багато могил. Праця цілих поколінь піде на марно...

Нараз кілька возів відірвалося від шляху і скрутили в село.

Що?.. Грабувати, палити людей з собою забирати, як Татари.

Руйнуйте, паліть Сіон святий, Вавилону окаяні діти!»

З серцем, повним болю, пробіг на

лос і совість села, його уста і серце. Чи вмере хто, чи вінчається, чи пожар бухне, вони перші голосять, тішаться, або плачуть для кожної звістки мають инший голос инші звуки.

Якже на селі без дзвонів? Як мати над коліскою, так дзвони над селом. Цілі покоління родяться, виростають і умирають під їх чисті звуки. Від дитини кожний привикає до них, подумати не може, як було би без дзвонів. Як сумно зробилося було, коли з початком боїв, жандарми відтіпили шнури і замкнули двері від дзвіниці. Здавалося тоді, що дзвони, дивлячись на кривду людську, стратили мову, оніміли. Так мовчали вони цілу зиму. З весною знов заграли, а тепер мали-б їх раз на все забрати?

Ні, ні, се не може статися, сеж свято-тацтво...

І отець Савишин твердив оден псалом за другим, мов у гарячці, перемішуючи тексти і звязуючи відорвані речення в льогічний, відповідний до моменту ланцюг.

Салдати сокирами рубали вязання дзвіниці, щоб на шнурах спустити великий дзвін і два менші, бо по дряхлих сходах знести їх було неможливо.

Отець Савишин стояв під церквою блідий, з горючими зіницями і з крестом у руці. Чув, як гострі барди гримали об дубові бідьки, аж луск від недалекого ліса відбивався. Чув, як жалібно охали хрести на цвинтарних могилах, як від церкви відбивався відгомін сеї грішної роботи, як за кожним ударом дзвони стогнали мов просили, щоби їх не топлено на пушки. Вони хочуть своїм людям і своїй церкві служити. «Чужим богам не будемо дзвонити» казали вони. Отець Савишин розумів їх мову та порадили не міг.

Тих трох людей, що збіглися під церквою, щож вони можуть проти ворожеї сили? За ними правда, а за тамтими сталь гостра і кулі. Тут треба якоїсь иньшої, вищої сили...

І отець Савишин дожидав чуда.

Воно повинно статися, щоб гріх не побілів благодати.

А салдати рубали. Рубали всі, крім одного. Сей, що просив благословення, лежав під церквою хрестом.

Отець Савишин глянув і мов якесь далеке сяєво озарило йому

від чорних, дубових дверей церкви, як місяць від хмар і променіло. З уст вилітали слова, ніби громи:

«Хто дотикнесь до дзвону, той не дотекнесь більше ні-до-чого!»

«Тягни, тягни!» — приказував салдат, вимахуючи нагайкою.

«Хто дивитисьме байдужно на його упадок, той не побачить ні жінки, ані рідних дітей!»

«Не слухай попа, най собі кричить!» — заохочував унтер. — «А нумо враз, ану всі як оден; гей дубинушка да ухеем — ух!»

«Хто не кине сеї грішної роботи на сього мій проклятий, проклятий від Бога, від людий, від живих і мертвих, від отсеї землі, — про-кляті!»

Не домовив, як ті, що під грозою нагайки, взялися були дзвін спускати, тепер, перестрашені проклоном, відскочили й розкочилися, мов-би се не слово, а щось видиме, страшне падало на них крізь двері із церкви. Відскочили, шнури та ланци рванулися в гору і потягнули за собою тих, що тримали їх у руках, дзвін захитався, охнув і полетів у діл, розбиваючи в тріски всі ті налі, колоди, бруси весь сей крам, що мав його з дзвіниці знести на чужий, военний віз. Упав і крисами зарився у землю, накривачи того, що проводив ділу руїни.

* * *

Довго чути було з дзвіниці зойки і стони, а під церквою стояв мов задержаний священник з хрестом піднятим у гору, з обличчям як ярій віск, зочима, як похоронні свічки і голосом різким, ніби не от міра сего говорив псалми, переплутуючи їх з собою, як чоловік що переплутує сліди в тямраві.

Оголошення.

УЧИТЕЛІ Й УЧИТЕЛЬКИ!

Замовте собі одинокий студентський вістник

„ПОСТУП“

Виходить що місяця та поміщує гарні оповідання, стихи, як також обширні научні статі з різних областей знання. Передплата в Бразилії вносить лиш 4\$000. Адреса: «POSTUP» — Leópolis, ul. Dominikanska 11. Europa, Galicia Oriental.

Часопись для молоді і дітей:

„Наш Приятель“

Адреса: OO. Vasyliany — Zovkva Galicia Orient. — Europa

Можна замовляти теж і через Редакцію „Праці“ в Прудентополи.

PHARMACIA POPULAR

— de —

O. Santos Pacheco Prudentopolis Paraná

Великий склад дрогуерії і хемічних продуктів. Можна набути різні ліки гомеопатичні та инші ліки на різні хороби. Ціни догідні.

Іван Сакс

(РІЗНИК)

Подає отсим до відома, що купує всегда кожду скількість безрог та рогагу худобу, за які платить добрі ціни.

Prudentopolis, Praça da Matriz.

НА ПРОДАЖ 4 льоти з помешканнем, ПЕКАРНЯ і дім принагідний на венду. Зголошуватись до Миколи Стельмашука в Дорізо-ві. 1-18.

Ширіть „ПРАЦЮ“!

ПОЗІРІ УКРАЇНЦІ В ПРУДЕНТОПОЛИ!

Перший український лікар

Др. ІВАН ЛЕХ (МОЛОДШИЙ)

Бувший асистент славного лікаря і професора університету при великім шпиталі S-ta Casa як також Instituto de Protecção e Assistencia a Infancia do Paraná.

Резиденція: Пра

Major Carvalho

ки без мужів і багато могли. Праця ці-
лих поколінь піде на марно...

Нараз кілька возів відірвалося від
шляху і скрутили в село.

Що?.. Грабувати, палити людей з со-
бою забирати, як Татари.

Руйнуйте, паліть Сіон святий, Вавилону
окаяні діти!»

З серцем, повним болю, прибіг на
приходство і замкнувся у своїй канце-
лярії. Не робив цього ніколи. Між ним
а родиною і між його хатою, а селом не
було ніколи зачинених дверей. Жінка й
діти трівожно дивляться на сі зачинені
двері. Та ніхто не зваживсь увійти.

А в селі клекотіло. Вулиці прибірали
вид боевища. Лежали на них якісь чор-
ні купи і червоніли калюжі. Звід стріх
червоні когути.

Отець Савишин вийшов.

Був блідий але вже спокійний вже
готовий на все.

«Діла добрих обновляться, діла злих
загинуть» — твердив псалом Давида.

Вруках у його був хрест.

Діти і жінка підійшли; поблагословив
їх і дав знак, щоб осталися в хаті. При-
викли слухати й не питалися чому.

«Чужим богам не молилось, а Тебе
благаєм: поможи нам, ізбави нас вражої
наруги, поборов Ти першу силу, побори
і другу», — говорив, ідучи через сад.
Хрестом благословив усе довкола.

Як прийшов під церкву, салдати зла-
зили з возів.

Деякі поздоровили священника, деякі
вдавали що не бачать його. Один підій-
шов і приложився до хреста.

«Благословіть пан-отче!» — сказав по
українськи.

«Блажений муж на лукаву не вступає
раду і не стане на путь злого та з лю-
тим не сяде» — говорив отець Савишин,
вдивляючись у воюючі своїми розпалени-
ми очима.

Салдат похилив голову і хрестився.

«А ми до вас по дзвони прийшли»
— відізвався другий, мабуть старший.

«По дзвони?»

«Іменно по дзвони. Такий приказ.
Здіймали по других селах, треба здійма-
ти й у вас. У вас вони гарні, здорові.
Скільки цудів буде в сьому черевачеві?»

Отець Савишин оторопів.

Ще вчора чув, що Москалі вивозять
не лиш людей, але й дзвони, та вірити
не хотів. Дурив себе, що се неправда,
що се одна з сих трівожних вістей, яких
ходило багато.

Як можна забирати дзвони? Таж се го-

иньшої, вищої сили...

І отець Савишин дождав чуда.

Воно повинно статися, щоб гріх не
побілів благодати.

А салдати рубали. Рубали всі, крім
одного. Сей, що просив благословення,
лежав під церквою хрестом.

Отець Савишин глянув і мов якесь
далеке сяєво озарило його.

«Прозрять незрячі і повернуть на
шлях свій рідний, шлях свій правий,
повернуть з манівців, з неслави і до
каміння припадуть, батьківського, і обі-
лють його кривавими сльозами» — го-
монів сам до себе.

А Москалі рубали.

Вже найменші дзвони стояли поруч
себе на возі, ніби діти, котрих відірва-
но від матірної груди і наготовлено, щоб
вивезти в чужину й перетворити в яни-
чар. Вже й середній, доволі великий,
виважено з дубової осаді, й корону йо-
го обмотано мотуззям, щоби спустити в
діл. І отсе добіраються до найбільшого,
до того, що його салдат назвав був зне-
важливо черевачем. Були се гордощі се-
ла. Такого дзвона навіть в монастири
не було, а його голос низький, лагідний,
не картав, а потішав людей, будив віру
в побіду правди і волі на землі; се був
голос «кроткого» владика. Кілька літ
збирав отець Савишин добровільні датки
на сей дзвін. Кілька літ радувався мрі-
єю, як то він перший раз задзвонить.
Сей дзвін дзвонив на свято знесення
панщини і на Спаса, як святили прапор
і тоді, як стрільців благословили. Сей
дзвін мав задзвонити у волике воскре-
сення народу, тоді як... і отцю Савиши-
ну підступили сльози до очей. Прорва-
лася гребля і океан жалю заляв усе кру-
гом.

А Москалі ланцями й шнурами обмо-
тали росохи, велитня, мов роги лютого
бика, щоб його спустити в діл. Та за
мало рук було в них до такої тяжкої
роботи.

«Гей, ти, гам, чого випулив очі, ха-
пай за шнур! Підтримуйте криса дрюч-
ками, серце здіймть, то легше буде. Так.
А тепер прикотіть звід лип колоди. Га-
разд! Нумо враз!»

«Липіть!» — залунав нараз провиз-
ливий, неприродний голос. Всі огляну-
лись і побачили, як отець Савишин під-
няв хрест у гору. Завалося росте, понад
липи повал церкву, до неба. З очей,
червоних, від сліз, били іскри, як кризь
зливу громи. Біле обличчя відбивалося

ПОЗІРІ УКРАЇНЦІ В ПРУДЕНТОПОЛІ

Перший український лікар

Др. ІВАН ЛЕХ (МОЛОДШИЙ)

Бувший асистент славного лікара і професора уні-
верситету при великій шпитали S-ta Casa як також
Instituto de Protecção e Assistencia a Infancia do Paraná.

Лічить всякі недуги так внутрішні як і зовнішні.
Для бідних ординує даром.

Українці! спішіть у всіх ваших долегливостях до
свого лікара Українця, перед котрим своєю мовою
можете докладно висказати що Вам бракує.

Резиденція: Prudentópolis

Rua Major Carvalho

BEVAM AS CERVEJAS DA

ATLANTICA

CAIXA
POSTAL
246.

TELE-
PHONE
454.

Atlantica

Luzitana

Curitibana — Porter

ВЖЕ ПРОБУВАЛИСЬТЕ ПРОДУКТА
ПИВОВАРНІ АТЛАНТИКИ Т. А. (ул.
Ігвассу — Куритиба)???

ПИВА

ЯСНІ: Атлантика, Лювітана, Гамбург-
го, Куритибана, Паранаенсе; ТЕМНІ:
Мюнхен, Кульмбах, Демократа, Портер.

НАПИТКИ:

Атланта, Більц, Вода Столова, Женжі-
бре; ГАЗОЗИ: в Цитрині, Абакаші, Ма-
лин, Помаранч, Содова вода.

Панове Хлібороби! Купуємо кожду
скількість ячменю і платимо найлучші
ціни! Роздаємо також насінє ячменю
за контрактом і продаємо вибиранє
насінє ячменю.

Сухі дріжджі Атлантики є найлучші і
економічні.

Одинокий склад нашої пивоварні у
Прудентополі в домі п. М. Козловського.

«Cervejaria „Cruzeiro“»

Одна з першорядних пивоварень в Куритибі — пору-
чає Вп. пп. Купцям з провінції пиво власного виробу
по найдешевших цінах, як: «Cruzeiro», «Pilsen», «Pomba»,
«Escurinha» і инше.

КУПУЄ до власної солодівні ЯЧМІНЬ у ріжній скіль-
кості і платить найвищу ціну.

CURITYBA — Caixa Postal 180